

Kriminaalipoliittinen osasto

Kriminaalipoliitikka- ja rikosentorjuntayksikkö
Catharina Groop

26.05.2015

Dno 10/69/2014

**KORRUPTIOEPÄILYISTÄ ILMOITTAVIEN HENKILÖIDEN SUOJELUA SELVITTÄVÄN
TYÖRYHMÄN KOKOUS 05/2015**Aika: 19.05.2015, klo 13-15:00Paikka: Oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto, Mannerheimintie 4, 5. krs.Läsnä: Neuvotteleva virkamies Jan Hjelt, työ- ja elinkeinoministeriö
Erikoissuunnittelija Catharina Groop, oikeusministeriö
Poliisitarkastaja Antti Simanainen, sisäministeriö
Asiantuntija Santeri Suominen, EK
Ekonomisti Erkki Laukkanen, SAK
Professori Ari Salminen, Vaasan YliopistoPoissa: Vara-puheenjohtaja Outi Nieminen, Transparency International Suomi
Työmarkkina-asiantuntija Kati Orkola, valtiovarainministeriö**1. Kokouksen avaus**

Kokous avattiin klo 13:00. Puheenjohtaja toivotti Kaisa Sistosen (OM, sisäinen tarkastus) tervetulleeksi ja työryhmän jäsenet esittäytyivät.

2. Kuulemistilaisuus / OM

Sistonen kertoi ilmoittamisesta ja ilmoitusten käsittelystä ministeriön sisällä. Ministeriössä ei ole varsinaista whistleblower-järjestelmää. Väärinkäytöksistä voi ilmoittaa esimiehille, sisäiseen tarkastukseen tai esim. lähtökeskustelun yhteydessä esimiehelle tai muulle henkilölle, jonka kanssa lähtökeskustelut käy.

OM:n taloussäännön luvussa 11 kuvataan ilmoittamisvelvollisuudet, rikoksista ilmoittaminen, väärinkäytöksistä ilmoittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle (VTV), velvollisuudet ryhtyä toimenpiteisiin, tiedottaminen jne. Taloussäännössä puhutaan kuitenkin lähinnä taloudenhoidossa ilmenneistä virheistä tai väärinkäytöksistä. Lisäksi on hieman epäselvää, mitä väärinkäytöksillä tai virheillä tarkoitetaan. Sistonen sanoi myös keskustelleensa väärinkäytöskäsitteestä VTV:n tilintarkastajan kanssa, joka myös oli sitä mieltä, että on hieman epäselvää, mitä VTV:lle ilmoitettavalla ”ilmeisellä väärinkäytöksellä” tarkoitetaan.

Taloussäännön mukaisia väärinkäytösilmoituksia tehdään melko harvoin, enintään vain 1-2 vuodessa. Näistä ilmoitetaan tarkastusjohtajalle ja hallintojohtajalle, joka päättää mihin toimenpiteisiin ryhdytään. Hallintojohtaja ilmoittaa VTV:lle aina, kun on kyse selkeästä rikoksesta tai asia on siirtymässä poliisin esitutkintaan. Epäasiallisista tai riskialttiista toimintatavoista ilmoitetaan yleensä suoraan esimiehille. Ongelmista keskustellaan tämän lisäksi osaston/yksikön johdon kanssa.

Sistosen mukaan eettisistä säännöistä ja hyvästä hallinnosta puhutaan valtionhallinnossa edelleen liian vähän eikä eettisyyteen liittyvää koulutusta ole paljon tarjolla – uuden henkilöstön perehdytyksen yhteydessä myös eettisyyden ja hyvän hallinnon tärkeyttä voisi tuoda esille. Myös sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla on merkittävä rooli hyvän hallinnon ja toiminnan laadun edistämisessä ja ennakollisessa varmistamisessa. Ministeriössä on jo pari vuotta aktiivisesti tehty töitä riskienhallinnan kehittämiseksi, mutta paljon on vielä tekemättä.

3. Keskustelu ulkoisista kanavista

Sihteeri kertoi siitä, miten ulkoista raportointia on Isossa-Britanniassa, Ruotsissa, Luxemburgissa ja Romaniassa järjestetty. Näissä maissa väärinkäytöksistä voi työnantajan lisäksi ilmoittaa monelle eri viranomaiselle ja taholle. Sihteeri esitti myös laatimansa taulukon, johon oli kerätty tietoa ilmoituksista vastaanottavista tahoista Suomen kontekstissa. Käytiin keskustelua taulukon kattavuudesta ja siitä, onko nykytilanteessa viranomaisia, jotka voisivat vastaanottaa ilmoituksia esim. yritysten sisäisten sääntöjen rikkomisesta. Todettiin, että aukkoja todennäköisesti on.

4. Kuulemistilaisuus / KRP

Juuso Oilinki (KRP) kertoi nykyisistä korruption torjuntaan liittyvistä työtehtävistään ja työkokemuksestaan. Ilmoitusjärjestelmistä ja ilmoittajien suojelusta Oilinki korosti, että:

- Panostamalla ilmoitusjärjestelmiin nostetaan kiinnijäämiskynnystä, mikä on hyvä asia
- Järjestelmän tehokkuuteen pitää myös panostaa – sillä tavalla ilmoittamista kannustetaan. Järjestelmällä ja käytännöillä pitää olla ylimmän johdon avoin tuki. Olisi myös tärkeää, että organisaation järjestelmä on myös ulkopuolisten (yhteistyökumppaneiden, alihankkijoiden, asiakkaiden yms.) tiedossa ja käytössä.
- Ilmoittajan tulee pystyä raportoimaan ellei nimettömänä niin ainakin luottamuksellisesti. Nimettömät ilmoitukset vaikeuttavat kuitenkin tutkintaa.
- Pitää varmistaa, että pystytään suojaamaan ilmoittajaa koko tutkinta- ja oikeusprosessin aikana
- Vastatoimien näyttäminen oikeudessa on käytännössä usein haasteellista.
- Sisäisiä raportointikanavia pidetään usein tehottomina, usein niitä ei ole mietitty kunnolla. Ongelma korostuu jos epäilyn väärinkäytöksen tekijänä on organisaation ylintä johtoa tai jos ylin johto on siitä tietoinen ja on mahdollisesti antanut sille hiljaisen hyväksynnän.
- Ilmoitusjärjestelmää suunnitellessa tulee myös miettiä rekisteröidyn henkilön/tahon oikeuksien turvaamista – raportoinnin kohteella tulee olla mahdollisuus nähdä, mitä hänestä on järjestelmään kirjattu.
- Poliisimiehen/naisen ei tarvitse paljastaa mitä ilmoittaja on hänelle luottamuksellisesti kertonut. Järjestelmää suunnitellessa on hyvä muistaa, että kaikkien muiden pitää esim. oikeudessa paljastaa myös luottamuksellisesti annettua tietoa.
- Olisi hyvä, jos olisi yksi taho, jolle korruptioepäilyistä voisi ilmoittaa. Poliisilla ei nykytilanteessa ole resursseja vastaanottaa ja käsitellä kaikkia ilmoituksia väärinkäytösepäilyistä.

- Poliisissa ei myöskään välttämättä ole tarpeeksi osaamista korruptiotapausten tunnistamisessa. Yhtenä ongelmana on korruptiivisten rikosten monimutkaisuus ja se, että niiden paljastamiseen ja selvittämiseen (ainakin syytä epäillä kynnyksen täyttymiseksi) ei ole aikaa rikoslajineutraalissa talousrikostutkinnassa. Tästä johtuen ainoastaan täysin selvät jutut tutkitaan. Tilanne saattaa kuitenkin muuttua hieman, sillä poliisin sisälle ollaan perustamassa korruptio-yhdyshenkilöiden verkosto. Jäsenten kapasiteettia tunnistaa korruptiota lisätään, jolloin myös korruptiotilannekuvan ylläpitäminen helpottuu.

5. Kokouksen päättäminen ja seuraava kokous

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:05. Seuraava kokous pidetään 11.6.2015 klo 13-15:00, oikeusministeriössä, Mannerheimintie 4 (5. krs.).

.....